



ТЕМА 2. Национална ситуация. Органи за закрила на детето в България

Организации и институции, отговорни за работа с и за деца на национално, регионално и местно ниво

Обхват на институционалния ангажимент (органи и въввлечени институции)

Национални координационни механизми за политики за деца

България се присъединява към Конвенцията на ООН за правата на детето през 1991 г. Ратифицирането на Конвенцията става основание България да бъде една от страните, в които активно се разработва специализирано законодателство в областта на закрилата на правата на детето.

През 2000 година е приет Закон за закрила на детето – основният нормативен документ в България, чрез който държавата защитава и гарантира основните права на децата във всички сфери на обществения живот за всички групи деца, съобразно тяхната възраст, социалния им статус, физическото, здравословното и психическото им състояние. Това се осъществява чрез осигуряване за всички деца на подходяща икономическа, социална и културна среда, образование, свобода на възгледите и сигурност.

Имено в закона за закрила на детето, чл. 6 са посочени националните органи за закрила на детето:

1. Председателят на Държавната агенция за закрила на детето
2. Директорът на дирекция „Социално подпомагане“
3. Министърът на труда и социалната политика
4. Министърът на вътрешните работи
5. Министърът на образованието и науката
6. Министърът на правосъдието
7. Министърът на външните работи
8. Министърът на културата
9. Министърът на здравеопазването
10. Кметът на общината

Законът разписва конкретно обхвата на институционалния ангажимент и ролята на органите и въввлечените институции в грижата за децата. Обобщено, ангажиментите на органите по закрила са в разработването на държавната политика в областта, разработването и участието в Националната стратегия за детето и Националната програма за закрила на детето,



разработването на координационни механизми за взаимодействие в съответствие с компетентностите си. В конкретика:

1. Председателят на Държавната агенция за закрила на детето
 - a. разработва съвместно с министрите-органи по закрила на детето, министъра на финансите, министъра на младежта и спорта, управителя на Националния осигурителен институт, секретаря на Централната комисия за борба срещу противообществените прояви на малолетните и непълнолетните към Министерския съвет и с Националното сдружение на общините в Република България държавната политика за закрила на детето;
 - b. разработва и контролира изпълнението на национални и регионални програми за осъществяване закрилата на детето;
 - c. наблюдава и анализира провеждането на държавната политика за закрила на детето, дава методически указания на отделите "Закрила на детето" в дирекциите "Социално подпомагане" и осигурява методическото ръководство по спазване правата на детето;
 - d. разработва наредба за критериите и стандартите за социални услуги за деца;
 - e. издава лиценз на доставчици на социални услуги на деца
 - f. .) подпомага министъра на труда и социалната политика, министъра на здравеопазването, министъра на образованието и науката, министъра на правосъдието и министъра на вътрешните работи при формирането и провеждането на политиката за интеграция с Европейския съюз в областта на закрилата на детето;
 - g. представлява държавата в международни организации и програми в областта на закрилата на детето;
 - h. разработва и участва в обсъждането на проекти и на нормативни актове в областта на закрилата на детето;
 - i. създава и поддържа национална информационна система за децата в риск; за децата с изявиени дарби; за деца с предприета мярка за закрила; за специализирани институции за деца; за юридически лица с нестопанска цел, работещи по програми за детето; за децата, необхванати от училище; за доставчици на социални услуги за деца и други;



- j. подпомага дейността на юридическите лица с нестопанска цел по закрила на детето;
 - k. организира и провежда научноизследователска и образователна дейност в областта на закрилата на детето;
 - l. разработва правилник за структурата, организацията и дейността на Националния съвет за закрила на детето, който се приема от Министерския съвет;
 - m. организира и ръководи дейността на Националния съвет за закрила на детето в качеството си на председател на съвета;
 - n. организира проверки за спазване правата на детето и при установяване на нарушение дава задължителни предписания за отстраняването им, които са придружени с методически указания и механизъм за взаимодействие между отговорните институции;
 - o. изгражда и поддържа хармонизиран телефонен номер с национално покритие за информиране, консултиране и помощ на деца - 116111
2. Директорът на дирекция „Социално подпомагане“
- a. Специализиран орган за провеждане на политиката за закрила на детето на местно ниво;
 - b. работи в сътрудничество и координация с държавни органи и физически и юридически лица, които имат за предмет на дейност закрилата на детето
3. Министърът на труда и социалната политика
- a. ръководи, координира и контролира осъществяването на социалната политика на държавата за семействата и децата;
 - b. подпомага и насърчава сътрудничеството с гражданските организации с цел активното им участие в процеса на формулиране, изпълнение и мониторинг на политиката по закрила на детето;
 - c. ръководи, координира и контролира дейностите за насърчаване и подкрепа на отговорното родителство;
 - d. ръководи, координира и контролира разработването на проекти на нормативни актове, стратегии, програми, планове за действие и доклади в областта на демографската политика, семейството и децата
4. Министърът на вътрешните работи



- a. осъществява предоставянето на полицейска закрила на дете чрез специализираните органи на Министерството на вътрешните работи;
 - b. участва в осъществяването и контрола на специализираната закрила на деца на обществени места;
 - c. осъществява контрол по отношение на преминаването на деца през българската държавна граница
5. Министърът на образованието и науката
- a. осигурява безопасността на децата в държавните училища и детски градини в системата на предучилищното и училищното образование;
 - b. чрез регионалните управления на образованието осигурява взаимодействие с органите на управление на специализираните институции и на социалните услуги - резидентен тип, за установяване на образователните потребности на всяко дете и осигуряване на подходящо обучение;
 - c. осъществява дейности по превенция и разрешаване на проблема с учениците, които не посещават училище;
 - d. участва в осъществяването на специалната закрила на децата с изяви дари
6. Министърът на правосъдието
- a. ръководи дейностите, свързани с международното осиновяване по Семейния кодекс, и осъществява функциите, възложени на Министерството на правосъдието като централен орган по международните конвенции в областта на международното осиновяване и закрилата на децата;
 - b. осигурява безопасността на децата, които изтърпяват наказание лишаване от свобода в поправителни домове, пребивават в затвори и затворнически общежития или са задържани в следствени арести;
 - c. предприема действия по проучване на възможностите за предлагане и сключване на двустранни договори с държавите - страни по Конвенцията за защита на децата и сътрудничество в областта на международното осиновяване, съставена в Хага на 29 май 1993 г. (ратифицирана със закон - ДВ, бр. 16 от 2002 г.) относно международното осиновяване на децата със здравословни проблеми и специфични нужди
7. Министърът на външните работи



- a. осигурява защитата на правата и интересите на децата - български граждани, извън страната;
 - b. участва в разработването и контрола по изпълнението на задълженията на Република България към други държави и международни организации в областта на правата на децата;
 - c. координира и участва в подготовката, сключването и изпълнението на международни договори в областта на правата на децата
8. Министърът на културата
- a. осигурява откриването, подпомагането и обучението на деца с изяви дарби в областта на културата;
 - b. провежда политика за закрила и развитие на културата, подпомагаща умственото, духовното, моралното и социалното развитие на детето;
 - c. осигурява безопасността на децата в училищата и организационните структури в системата на Министерството на културата
9. Министърът на здравеопазването
- a. осъществява контрол върху осигуряването на достъпна и качествена медицинска помощ с приоритет за децата, бременните и майките на деца до една година;
 - b. контролира дейностите, осъществявани от домовете за медико-социални грижи за деца;
 - c. ръководи и контролира дейностите по опазване здравето на децата за осигуряване на най-високия достижим за страната стандарт на здравословното им състояние
10. Кметът на общината
- a. осигурява прилагането на държавната политика за закрила на детето в общината и координира дейностите по закрила на детето на местно ниво;
 - b. осигурява безопасността на децата в общинските училища, детски градини и в центровете за подкрепа за личностно развитие;
 - c. предприема мерки за осигуряване безопасността на децата в структурите и звената на територията на съответната община;
 - d. подпомага и насърчава сътрудничеството с гражданските организации на местно ниво с цел активното им участие в процеса на формулиране,



изпълнение и мониторинг на политиката по закрила на детето.

Държавната политика за закрила на детето се осъществява въз основа на приета от Народното събрание по предложение на Министерския съвет Националната стратегия за детето, изградена върху принципите на този закон. В тази връзка ежегодно се разработва Национална програма за закрила на детето като оперативен инструмент за координиране на дейностите в професионалното ежедневие на въвлечените лица.

Органите за закрила на детето разработват координационен механизъм за взаимодействие в съответствие с компетентностите си в областта на закрилата на детето за осигуряване на ефективна система за превенция и контрол по спазване правата на децата. Между органите за закрила са сключени споразумения за взаимодействие:

- ✓ Споразумение за защита на децата от съдържание, което е неблагоприятно или създава опасност от увреждане на тяхното физическо, нравствено и/или социално развитие – подписано на 06.12.2017 г. на основание чл. 32, ал. 6 от Закона за радиото и телевизията между Съвета за електронни медии, Държавната агенция за закрила на детето и доставчиците на медийни услуги и касае сътрудничество между страните по споразумението по отношение на спазването и прилагането на критериите за оценка на съдържание;
- ✓ Споразумение за действия при деца в риск (Мултидисциплинарен механизъм за взаимодействие при сигнал за дете, жертва на насилие или в риск от насилие – Координационен механизъм) – сключено на 15.03.2010 г. между министъра на труда и социалната политика, министъра на вътрешните работи, министъра на образованието и науката, министъра на правосъдието, министъра на външните работи, министъра на културата, министъра на здравеопазването, председателя на Държавната агенция за закрила на детето, изпълнителния директор на Агенцията за социално подпомагане и председателя на Управителния съвет на Националното сдружение на общините в Република България. Споразумението цели сътрудничество на национално и местно ниво при изпълнението на Координационен механизъм и осигуряването на ефективна система за взаимодействие при кризисна интервенция;
- ✓ Координационен механизъм за рефериране и обгрижване на случаи на непридружени деца и деца-жертва на трафик, завръщащи се от чужбина – подписан на 07.12.2010 г. от министъра на вътрешните работи, министъра на труда и



социалната политика, министъра на външните работи, председателя на Държавната агенция за закрила на детето и изпълнителния директор на Агенцията за социално подпомагане, в изпълнение на Националната стратегия на детето 2008-2018 г. и цели да осигури ефективна координация при изпълнението на конкретните задължения за взаимодействие на ангажираните субекти при завръщането от чужбина и обгрижването на непридружени малолетни и непълнолетни лица, както и деца – жертви на трафик;

- ✓ Координационен механизъм за взаимодействие при работа в случаи на деца в риск от ХИВ, Хепатит В, Хепатит С и сексуално предавани инфекции – подписано е споразумение през месец март 2015 г. между министъра на труда и социалната политика, министъра на вътрешните работи, министъра на образованието и науката, министъра на правосъдието, министъра на външните работи, министъра на културата, министъра на здравеопазването, председателя на Държавната агенция за закрила на детето. Споразумението цели да осигури ефективна координация при изпълнението на конкретните задължения при взаимодействие на компетентните институции при работа с деца при случаи свързани с изброените инфекции;
- ✓ Механизъм за противодействие на училищния тормоз между децата и учениците в училище – подписан през месец декември 2015 г., изготвен с участието на представители на Министерството на труда и социалната политика, Агенцията за социално подпомагане, Държавната агенция за закрила на детето, Националната мрежа за децата, фондация „Асоциация Анимус“, МОН и УНИЦЕФ – България. Механизмът цели да подпомогне училищата в техните усилия да прилагат единна, целенасочена и последователна политика в противодействието на училищния тормоз.
- ✓ Споразумение за сътрудничество между Висшия адвокатски съвет и Държавна агенция за закрила на детето – подписано на 24.06.2017 г. Споразумението цели обединение на усилията за развитие на образователната и популяризаторската дейности в областта на закрилата и гарантирането на правата на децата;
- ✓ Споразумение за сътрудничество, предоставяне и обмен на информация между Държавната агенция за закрила на детето и Агенцията за хората с увреждания – подписано през месец ноември 2017 г.

По силата на функционалните си характеристики, ДАЗД участва в мултидисциплинарни срещи по конкретни казуси, свикани от различни ведомства,



институции и неправителствени организации, където оказва методическа подкрепа и следи за спазването на най-добрия интерес на детето;

През 2016/2017 г. стартира активно взаимодействие между ДАЗД и висшите учебни заведения, което цели актуализиране и осъвременяване на учебните планове на специалистите, обучавани за пряка и непряка работа с деца.

ДАЗД е ангажирана, съвместно с другите органи по закрила и в политиката за деинституционализация на децата, разписани в националните стратегически документи.

БИБЛИОГРАФИЯ:

1. Закон за закрила на детето
2. Семейен кодекс
3. www.sacp.government.bg
4. www.unicef.bg